

Kansallisen Inspire-verkoston toimintasuunnitelma 2011-2012

Tämä Inspire-verkoston kolmannen kauden 2011-2012 toimintasuunnitelma on hyväksytty Inspire-verkoston vuosikokouksessa 1.6.2011. Verkoston vastuuhenkilöt on mainittu liitteessä 2.

1. Taustaa

1.1. Inspire-verkoston käynnistyminen

Kansallinen Inspire-verkosto käynnistyi perustamiskokouksessa 1.6.2009. Yhteistyö on vapaaehtoista ja verkostoon on liittynyt lähes 300 asiantuntijaa yli 140 organisaatiosta. Verkosto on työskennellyt useina työryhminä kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin toteuttamiseksi ja hyödyntämiseksi ja samalla Inspire-direktiivin toimeenpanemiseksi. Verkosto on käynnistänyt strategiaprosessin ja tuottanut uuden kansallisen paikkatietostrategian yhteistyössä valtioneuvoston asettaman Paikkatietoasiain neuvottelukunnan kanssa sekä käynnistänyt toimeenpanon suunnittelun.

1.2. Inspire-direktiivi ja sen toimeenpano

Inspire-direktiivin ja sen täytäntöönpanon säädösten pohjalta syntyy paikkatietoinfrastruktuuri palveluineen (roadmap, liite 1). Lähtökohtana ovat kansalliset paikkatietoaineistot sekä näistä tuotettavat kansalliset ja eurooppalaiset tietotuotteet. Inspiren piiriin kuuluvat kansalliset aineistot tulee saattaa rajapintapalveluihin vaiheittain, kuitenkin viimeistään 15.5.2013.

Suomessa Inspire-direktiivi on saatettu voimaan kansallisella lailla ja asetuksella paikkatietoinfrastruktuurista. Toimeenpanosta kerätään vuosittain seurantatieto ja sitä varten pidetään yllä luetteloa direktiivin piiriin kuuluvista paikkatietoaineistoista ja palveluista. Tehtävät ja velvoitteet sekä aineistoluettelo on tarkemmin kuvattuna ylläpidettävässä Inspire-pikaoppaassa.

1.3. Tietopolitiikan kehittyminen

Inspire-direktiivin jättää paikkatietojen käyttöehdoista ja maksuista päättämisen pitkälti kansalliseen päätäntään. Maksuja julkisen sektorin tuottamista tietoaineistoista ja palveluista peritään tarvittaessa maksuperustelain mukaan. Kuitenkin metatiedon ja hakupalvelurajapinnan käyttö on kaikille maksutonta ja katselupalvelujen mahdollinen maksullisuus tulee erikseen perustella. Mikäli maksuja peritään, on toteutettava sähköinen asiointi ja maksaminen.

Käyttöä koskevien ehtojen ja sopimusmallien tulee olla tietoverkossa saatavilla. Infrastruktuurin aineistot ja palvelut ovat maksuttomia EY:n toimielimille raportointitehtäviin yhtäläisin ehdoin. Kansallisesti tavoitellaan selkeitä ja yhtenäisiä lisensointikäytäntöjä, mallisopimuksia ja yhteistä puitesopimusta.

Yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston laatimisessa ja käsittelyssä on huolehdittava tietosuojasta henkilötietolain mukaan. Tietosuojasta on huolehdittava erityisesti ja käytäntöjä on tarpeen mukaan selkeytettävä eri tietojärjestelmistä saatavia paikkatietoja yhdisteltäessä.

Valtioneuvosto antoi 3.3.2011 periaatepäätöksen julkisen tiedon avaamisesta. Tavoitteena on luovutettavissa olevan tiedon asettaminen saataville tietoverkkoon yhtenäisin käyttöehdoin ja pääsääntöisesti maksutta. Avoimeen tietoinfrastruktuuriin kuuluvat tietoaineistot tulisi mahdollisuuksien mukaan tunnistaa vuoden 2011 aikana ja kuvailla metatietojen avulla vuonna 2012 sekä saattaa tiedostoina tai rajapintapalveluna saataville vuoden 2013 aikana.

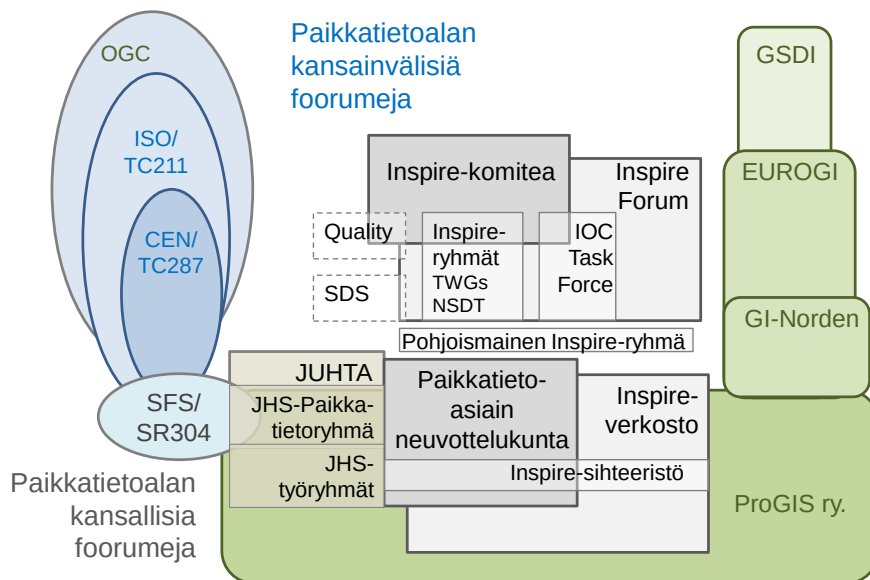
1.4. Paikkatietoalan yhteistyöfoorumeja

Paikkatietoalan verkostoituminen on alkanut 1980-luvulla paikkatietojen yhteiskäytön merkeissä. Alan kansalliseksi verkostoksi perustettiin 1990-luvulla ProGIS ry. Kansallinen Inspire-verkosto käynnistyi kesällä 2009 ja nykyinen Paikkatietoasiain neuvottelukunnan (PATINE) on asetettu kolmivuotiskaudeksi helmikuussa 2010.

Paikkatietoalalla on kansainvälisesti useita yhteistyöfoorumeja. Pohjoismaisten yhdistysten yhteistyöfoorumi on GI-Norden ja eurooppalaisten Eurogi. Globaalina verkostona toimii mm. GSDI (Global Spatial Data Infrastructure) yhdistys.

Paikkatietoalalla on virallinen kansainvälinen standardointikomitea ISO/TC211 sekä teollisuuslähtöinen foorumi OGC (Open Geospatial Consortium). Euroopan virallinen alan standardointikomitea on CEN/TC287. Kansainvälistä standardointia seuraa Suomessa SFS:n yhteydessä paikkatiedon standardointiryhmä SR304. Julkisen hallinnon tietohallintoneuvottelukunnan JUHTAn yhteydessä toimii JHS-jaosto ja JHS-paikkatietoryhmä.

Inspire-direktiivin toimeenpanoa varten on asetettu komitea avustamaan EU:n komissiota. Teknistä toimeenpanoa ohjeistamaan komissio on käynnistänyt mm. jäsenvaltioiden asiantuntijoista muodostuvan IOC Task Forcen. Eurooppalaisia tietotuotteita määritellään yli 20 työryhmässä. Muita ryhmiä ovat Paikkatiedon laatu (Quality) ja Paikkatietopalvelut (SDS). Täytäntöönpanosääntöjen luonnoksia kommentoivat tarpeen mukaan eri LMOt (Legally Mandated Organisation) sekä SDICit (Spatial Data Interest Community). Osapuolet muodostavat yhdessä laaja-alaisen, eurooppalaisen Inspire Forumin.

Tavoitteena on, että kansallinen Inspire-verkosto toimii aktiivisesti paikkatietoinfrastruktuurin toteutuksen ajan aina 15.5.2013 saakka. Ennen sitä tulee selvittää, millä mallilla tarpeelliset tehtävät sen jälkeen hoidetaan.

2. Kansallinen Inspire-verkosto

Inspire-direktiivin edellyttämiin yhteistyö- ja koordinaatorakenteisiin kuuluu laaja-alainen, kansallinen yhteistyöverkosto, Inspire-verkosto. Se on käyttäjien, tuottajien, lisäarvopalvelujen tuottajien ja koordinoivien elinten yhteistyöfoorumi koskien:

- tietoaineistojen tunnistamista
- käyttäjien tarpeita
- tiedottamista olemassa olevista käytännöistä
- palautteen antamista direktiivin täytäntöönpanosta

Tiivistetysti Inspire-verkoston tehtävänä on tukea paikkatietoinfrastruktuurin toimeenpanoa vuosina 2009-2013. Verkosto on kaikille osapuolille avoin ja sen toiminta perustuu osapuolten vapaaehtoisuuteen. Inspire-sihteeristö tukee ja avustaa verkoston käytännön toimintaa.

2.1 Tavoitteet, tehtävät ja organisoituminen

Tavoitteet

Inspire-verkosto on paikkatietoinfrastruktuurin toteuttamiseen ja hyödyntämiseen liittyvän tiedon ja kokemusten vaihdon foorumi. Verkoston tavoitteena on edistää kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin toteuttamista ja hyödyntämistä ja Inspire-direktiivin toimeenpanoa sekä eri sektorien ja kaikkien osapuolten mahdollisuuksia osallistua työhön ja hyötyä työn tuloksista. Verkosto ylläpitää kansallista paikkatietostrategiaa ja edistää sen toteuttamista.

Tehtävät

1. Verkosto kokoaa ja jakaa tietoa Inspire-direktiivin toimeenpanoa koskevista säädöksistä ja ohjeista sekä tietotuotemäärittelyistä ja tuo esiin tarpeita käytäntöjen ja ohjeistuksen parantamiseksi.
2. Verkosto kannustaa ja aktivoi paikkatietoalan osapuolia yhteistyöhön.
3. Verkosto ylläpitää kansallista paikkatietostrategiaa sekä seuraa ja edistää sen toimeenpanoa.
4. Verkosto seuraa paikkatietoinfrastruktuurin käyttöä ja hyödyntämistä sekä etsii ja osoittaa uusia mahdollisuuksia infrastruktuurin palvelujen kehittämiseen ja paikkatiedon käyttöön.
5. Verkosto huolehtii viestinnästä koskien paikkatietostrategiaa sekä paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä ja hyödyntämistä.
6. Verkosto seuraa paikkatietoalan teknologiakehitystä ja jakaa tietoa välineistä paikkatietoinfrastruktuurin toteuttamisessa ja hyödyntämisessä.
7. Verkosto osallistuu vuosittain komissiolle toimitettavan paikkatietoaineistojen ja -palvelujen tarkistamiseen.
8. Verkosto seuraa ja arvioi paikkatietoinfrastruktuurin toteutuksen ja Inspire-direktiivin toimeenpanon etenemistä ja tekee ehdotuksia tehtävässä edistymiseksi.
9. Verkosto kommentoi Inspire-prosessissa syntyviä luonnoksia toimeenpanosäännöksi ja -ohjeiksi sekä tietotuotemäärittelyiksi tms. dokumentteja ja toimii virallisena Inspire-prosessin intressiryhmänä (SDIC, Spatial Data Interest Community).

Organisoituminen ja ohjausryhmän rooli

Verkosto päättää toiminnastaan ja hyväksyy toimintasuunnitelmansa verkoston kokouksessa internetissä toteutettujen kyselyjen ja äänestysten tukemana.

Verkosto valitsee vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajat ja työryhmien vetäjät, jotka yhdessä muodostavat verkoston ohjausryhmän. Ohjausryhmää täydentää ProGIS ry. puheenjohtaja. Ohjausryhmä vastaa verkoston toimintasuunnitelman toimeenpanosta ja valmistelee verkoston palautteen pohjalta ehdotuksen seuraavaksi toimintasuunnitelmaksi

verkoston vuosikokoukseen. Ohjausryhmä käsittelee Inspire-prosessissa SDIC-roolissa annettavan verkoston palautteen, joka koostetaan työryhmien ja asiantuntijoiden kommentaareista. Verkoston puheenjohtaja edustaa verkostoa Paikkatietoasiain neuvottelukunnan kokouksissa.

Strategia ja sen toimeenpano

Ohjausryhmä vastaa strategiaprocessista ja huolehtii vuosittain strategian sekä sen toimeenpanosuunnitelman ylläpidosta ja seurannasta. Toimeenpanosuunnitelman laatimisessa, viestinnässä ja toteutuksen seurannassa käytetään mahdollisuuksien mukaan ulkoisia resursseja. Strategian ylläpitoa varten ohjausryhmä pyytää asiantuntijoita Paikkatietoasiain neuvottelukunnasta mukaan strategiaryhmään, joka huolehtii strategian päivittämisen vaatimista toimenpiteistä.

Tapahtumat, työryhmät ja hankkeet

Strategian tavoitteiden edistämiseksi verkosto järjestää toimintakauden aikana neljä tapahtumaa, joiden valmistelemiseksi se asettaa työryhmiä. Työryhmät kokoontuvat harkintansa mukaan ja sopivat tarpeellisista tehtävistä.

Verkoston hankkeena jatkuu Paikkatiedon termit ja ontologiat -työ, jonka avuksi hankitaan ulkoinen resurssi Sanastokeskus TSK:sta.

Viestintä

Verkosto tiedottaa jäsenilleen toiminnastaan säännöllisesti sähköpostikirjeellä, joka julkaistaan myös paikkatietoportaaliin. Ulkoinen viestintä toteutetaan ohjausryhmän laatiman viestintäsuunnitelman mukaan.

Inspire-sihteeristö

Inspire-sihteeristö (MML) tukee verkoston käytännön tehtäviä sekä työryhmien työskentelyä. Tarkasti määritellyissä tehtävissä käytetään mahdollisuuksien mukaan toimeksiannosta muitakin asiantuntijoita.

Verkoston vastuuhenkilöt on valittu vuosikokouksessa (liite 2).

2.2. Tapahtumat ja työryhmät

Tapahtumat ja työryhmät edistävät ja seuraavat paikkatietostrategian toimeenpanoa eri näkökulmista. Työryhmät valmistelevat kukin yhden koko verkostolle suunnatun tapahtuman toimintakauden aikana. Työryhmät kokoontuvat tarpeen mukaan ja työskentelevät soveltuvien osien tietoverkossa. Verkoston jäsenet voivat osallistua tapahtumiin ja niiden valmisteluun työryhmissä oman mielenkiintonsa mukaan.

Tapahtumien aihepiirit määräytyvät strategian neljän päämäärän mukaan:

- I Infrastrukturi
- II Yhteistyö
- III Hyödyntäminen
- IV Osaaminen

Tapahtumia valmistelevat työryhmät määrittelevät sisällön kansallisen paikkatietostrategian pohjalta.

Infrastrukturi

Tapahtuma valottaa paikkatiedon saatavuutta, kattavuutta ja laatua sekä yhteentoimivuutta, aineistojen ja palvelujen kuvailua sekä rajapintapalvelujen toteuttamista. Keskeisiä aiheita ovat myös paikkatiedon käyttöehtojen yhtenäistäminen ja tietosuojakäytännöt sekä tiedon avaaminen uudelleenkäyttöön ja maksuperusteiden uudistaminen.

Yhteistyö

Tapahtuma käsittelee paikkatiedon tuottamisen työnjakoa ja päällekkäisen työn purkamista sekä työnjaon ja yhteistyön toimivuutta eri sektorien kesken. Keskeisiä aiheita ovat myös paikkatietoon perustuvan lisäarvon tuottaminen eri jakelukanavissa sekä arvoketjun ja -verkoston toimivuus ja kehittyminen.

Hyödyntäminen

Tapahtuma tarkastelee paikkatiedon hyödyntämistä ihmisten arjessa ja yhteiskunnan prosesseissa kuten elintärkeissä toiminnoissa sekä ympäristön tilan arvioinnissa. Keskeisiä aiheita ovat mm. paikkatiedon hyödyntäminen asiointissa ja kuluttajien palveluissa sekä suunnittelussa, osallistumisessa ja päätöksenteossa.

Osaaminen

Tapahtuma esittelee paikkatietoalan tutkimusta ja koulutusta sekä koulutuksen tarjontaa ja kehittämistä eri tasoilla. Keskeisiä aiheita ovat myös paikkatiedon ja -tekniikan soveltaminen ja leviäminen tutkimuksen eri aloille sekä paikkatietopalvelujen tutkimus kansainvälisesti.

2.3. Strategiaprosessi

Verkosto huolehtii strategiaprosessin avulla kansallisen paikkatietostrategian vision, päämäärien ja tavoitteiden suuntaamisesta yhteistyössä Paikkatietoasiain neuvottelukunnan kanssa. Verkosto ylläpitää myös strategian toimeenpanosuunnitelmaa ja seuraa toimeenpanoa.

Strategiaprosessista vastaa strategiaryhmä, jossa verkoston ohjausryhmää on täydennetty Paikkatietoasiain neuvottelukunnan nimeämillä jäsenillä. Tavoitteena on jatkuva strategiaprosessi, jossa päämäärien ja tavoitteiden määrittelyn ohella keskeistä on strategian toimeenpano sekä toimintaympäristön ja sen muutoksen analyysi. Strategian toteuttamiseksi ylläpidetään konkreettista toimeenpanosuunnitelmaa, jonka avulla toteutumista seurataan. Päämäärien ja tavoitteiden viestintä on keskeinen osa verkoston ulkoista viestintää.

2.4. Paikkatiedon termit ja ontologiat

Verkoston jäsenet voivat osallistua paikkatietoalan terminologian ja ontologioiden kehittämiseen hankkeessa, jossa ylläpidetään Geoinformatiikan sanastoa ja laaditaan paikkatiedon löytämistä palveleva ontologia Sanastokeskus TSK:n asiantuntemusta hyödyntäen.

2.5. Teknisten ohjeiden laatiminen ja standardointi

Verkoston jäsenet voivat osallistua teknisten ohjeiden laatimiseen ja standardoinnin seurantaan:

- julkisen hallinnon suositusten laatimiseen JUHTAn alaisissa paikkatietoalan JHS-suositusten työryhmissä
- kansainvälisen standardoinnin seurantaan Suomen Standardisoimisliiton SFS:n alaisessa SR304-paikkatietoryhmässä

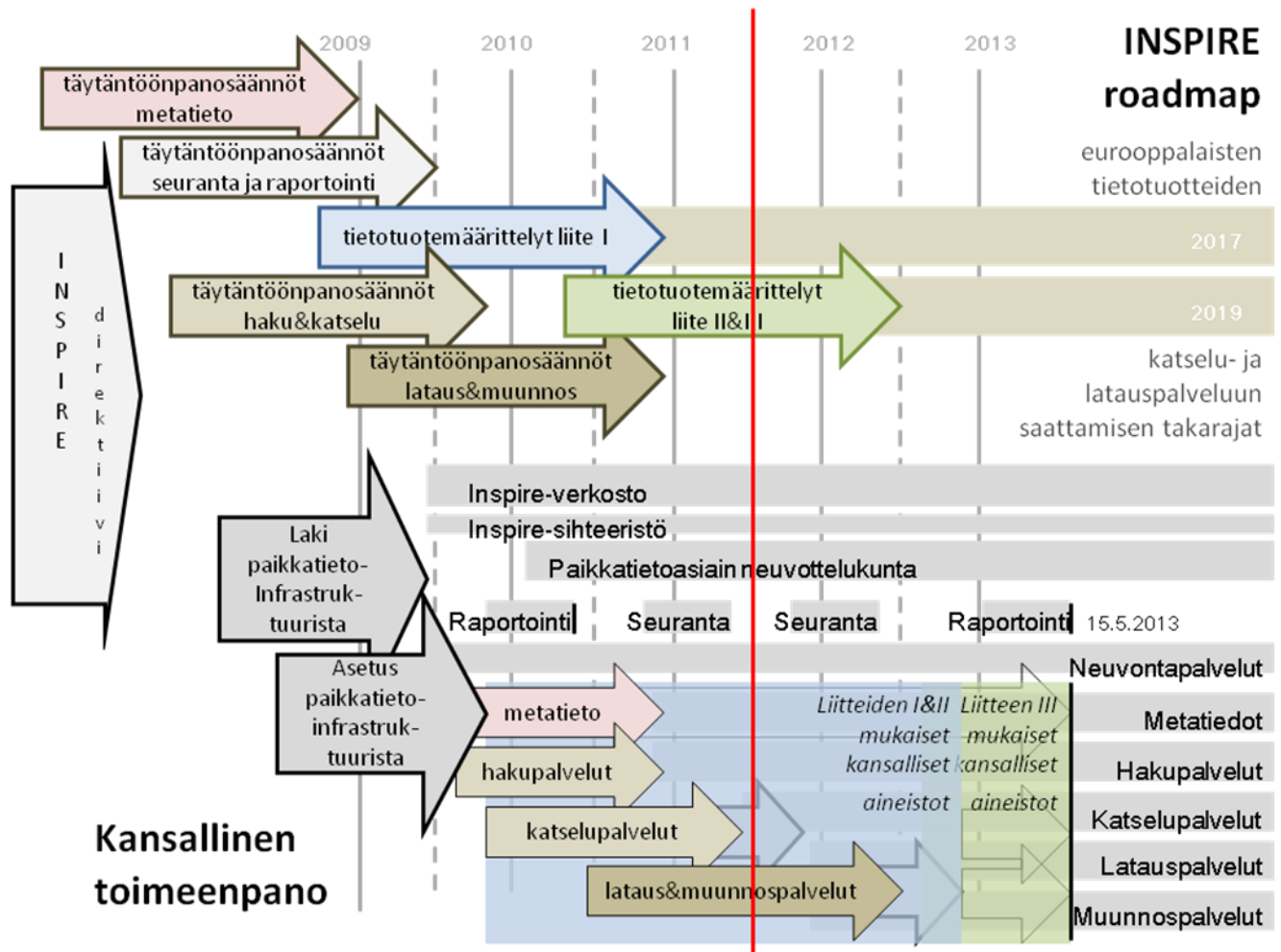
Verkoston yhteydessä ei ole tarpeen erikseen organisoida työtä. Paikkatietoalan JHS-työn tulevaisuus on kuvattu raportissa, jonka ylläpidosta huolehtii JHS-paikkatietoryhmä.

2.6. Viestintä

Verkosto huolehtii paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseen ja hyödyntämiseen ja Inspire-direktiivin toimeenpanon etenemiseen liittyvästä viestinnästä. Ohjausryhmä hyväksyy ja ylläpitää verkoston viestintäsuunnitelmaa ja huolehtii sen toteuttamisesta. Viestintäsuunnitelmaan kirjataan pääviestit ja tavoitteet kunkin keskeisen kohderyhmän osalta sekä suunnitelma eri viestintäkanavien ja keinojen käytöstä kohderyhmien tavoittamisessa. Paikkatietostrategian päämäärät ja tavoitteet sanelevat ulkoisen viestinnän keskeisen sisällön.

Liite 1. Toimeenpanon aikataulut ja tehtävät

Direktiivi ja sen täytäntöönpanomääräykset sekä kansallinen laki ja asetus antavat aikataulut paikkatietoinfrastruktuurin toimeenpanolle. Toimeenpano on tarkemmin kuvattu mm. Inspire-pikaoppaassa.

Liite 2. Inspire-verkoston vastuuhenkilöt 2011

Inspire-verkosto on vuosikokouksessaan valinnut henkilöt seuraaviin tehtäviin. Valitut henkilöt muodostavat verkoston ohjausryhmän.

Puheenjohtaja:

Riitta Teiniranta, Suomen ympäristökeskus

Varapuheenjohtajat:

Antti Vertanen, maa- ja metsätalousministeriö

Tapahtumien valmisteluryhmien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat:

Infrastrukturi

Juha Tiihonen, Liikennevirasto

Yhteistyö

Kari Mikkonen, Paikkatietokonsultit

Hyödyntäminen

Katariina Hilke, Turun kaupunki

Osaaminen

Tuuli Toivonen, Helsingin yliopisto

Ohjausryhmään kuuluu toimintasuunnitelman mukaan myös ProGIS ry:n puheenjohtaja Outi Hermans, Helsingin kaupunki